

Kettős mérce

[ShakespeareLátó - 2014. április]

(MEASURE FOR MEASURE)

SZEREPLŐK:

HERCEG, Vincentio, Bécs uralkodója
(átöltözve: LUDWIG testvér)
ESCALUS [eszkalusz], idős államférfi
VARRIUS, a Herceg barátja
ANGELO [andzseló], a helytartó
MARIANN, Angelo elhagyott jegyese

CLAUDIO, **1** fiatal úriember
GIULIETTA [dzsulietta], **2** a szerelme
IZABELLA, Claudio húga

LUCIO [lúcsió], léha aranyifjú
ELSŐ FICSÚR
MÁSODIK FICSÚR
HABOSSY, **3** ostoba nemes

KEFÉNÉ, **4** bordélytulajdonos
POMPÓ, **5** az alkalmazottja, csapos és lányfelhajtó

KÖNYÖK, **6** öreg közrendőr
BÖRTÖNŐR **7**
BÁRDOLAT, **8** hóhér
BERNÁT, lecsukott bűnöző, alkoholista
BÍRÓ

TAMÁS TESTVÉR, **9** szerzetes
FRANCISKA, apáca

Udvari emberek, rendőrök, szolgák, polgárok, egy fiú.

* * *

Történik Bécsben ill. Bécs közelében.

I. FELVONÁS, 1. SZÍN

A Herceg palotája.

Jön a Herceg, Escalus, urak, szolgák.

HERCEG Escalus!
ESCALUS Fenség?
HERCEG A jó kormányzás tudományát önnek
kár volna fejtegetnem, hiszen ön
(ezt el kell ismernem) nagyobb tudású 5
e dolgokban, mint amennyi tanácsot
én adhatnék. Nincs tehát más teendő:
bölcességéhez társuljon hatalmam,
s így működjön. Népünk szokásait,
városunk jogrendjét, törvényeink 10
alkalmazását ön betéve tudja;
nincs más, akit elmélet s gyakorlat
így gazdagít. Ez a megbízatása; **10**
de botlás nélkül járjon! – Szóljanak;
hívják be, kérem, Angelo urat. 15
Egy szolga el.
Mit gondol, vajon hogy fog képviselni?
Mert tudja meg: gondos mérlegeléssel
őt választottam, **11** hogy helyettesítsen

távollétem alatt. Övé a zordság,
övé a kegyelem – mert ráruházom 20
minden hatalmamat. Mit gondol erről?
ESCALUS Ha van itt Bécsben olyan, aki képes
e megtisztelő terhet jól viselni:
az ő, a nemes Angelo.

Jön Angelo.

HERCEG Jön is.

ANGELO Fenségednek állok szolgálatára. 25

Parancsoljon: mit óhajt?

HERCEG Angelo,

az életmódod szinte rád van írva,
s ha bárki megnéz, feltáru előtte
múttad s jövőd. Hibátlan jellemed
nem magántulajdonod: ne fecséreld 30
csak magadra, és magadat se arra. **12**
Az ég úgy teremt minket, mint a lámpát:
az se magáért ég. A lelki nagyság,
ha nem sugárzik szét, semmit sem ér:
fölösleges...! Egy nagyszabású lélek 35
nagy célokra való! Úgy kölcsönöz
a Természet akárcsak egy garasnyi
tehetséget, hogy kamatot szed érte:
mint gondos istennő, kiköt magának
hálát és százalékot. – De minek 40
tanítom azt, ki tanárom lehetne...?

Fogadd el, Angelo! **13**

A távollétemben te leszel én.

Halált, kegyelmet Bécsben a te nyelved

vagy a te szíved adhat. Escalus 45

(bár ő a rangidős) most második lesz.

Tessék, a megbízás.

ANGELO Fenséges úr,

tegye próbára nyersanyagomat,

mielőtt ilyen nagy, nemes alak

képmását ráüti. **14**

HERCEG Nincs több kibúvó. 50

Kiérlelt s megfontolt mérlegelés

vezetett hozzád; fogadd el tehát.

Oly sürgős ok miatt sietek el,

mely most nem engedi, hogy megbeszéljünk

sok fontos kérdést. Írok majd önöknek, 55

ha időm s ténykedésem úgy kívánja,

beszámolok; meg tudni is szeretném,

hogymik esnek meg itthon. Ég önökkel.

Végezzék kiválóan, azt szeretném,

a feladatukat.

ANGELO Fenséges úr, 60

el szabad kísérem egy darabon?

HERCEG Annýira sietek, hogy nem lehet.

És nem is kell, mondom, ne is törődj

ilyesmivel. Tiéd a jogköröm,

betartatod vagy enyhíted a törvényt 65

belátásod szerint. Add a kezéd,

csöndben megyek. Én szeretem a népet,

de nem szeretem magam mutogatni:

hasznos, de nekem mégse élvezet

az éljenzés, a taps, az üdvívalgás; 70

és énszerintem nem bölcs, aki ebben

sütkérezik. Még egyszer: ég önökkel!

ANGELO Óvja az ég, fenség, járjon sikerrel!

ESCALUS Az ég vezesse, s hozza is haza!

HERCEG Köszönöm. Ég önökkel. 75

Herceg el.

ESCALUS Nagyon kérem, uram, engedje meg,

hogy nyíltan szóljak: énnekem hiányzik

a hatásköröm pontos megszabása.

Van hatalmam – de mennyi és milyen?

Ezt nem közölték. 80

ANGELO Így vagyok én is. Jöjjön most velem,

és hamar fogunk megoldást találni

e kérdésben.
ESCALUS Parancsoljon velem.
Mindketten el.

I. FELVONÁS, 2. SZÍN

*Néhány nappal később. Keféné sörözője előtt.
Jön Lucio, Első Ficsúr, Második Ficsúr.*

LUCIO Ha a Herceg meg a többi uralkodó nem tud megegyezni Magyarországgal, **15** akkor az összes uralkodó együtt fogja megtámadni a magyar királyt.

ELSŐ FICSÚR Adja az ég, hogy béke legyen, és ne harapjon belénk ez az Agyarkirály! **16**

MÁSODIK FICSÚR Ámen.

LUCIO Ez úgy hangzott, mint a szenteskedő kalóz, aki a hajóján kiszögezte a Tízparancsolatot, de egyet kivakart belőle.

MÁSODIK FICSÚR „Ne lopj”?

LUCIO Azt kitörölte.

ELSŐ FICSÚR Persze, mert az a parancsolat azt parancsolja, hogy a kapitány meg a legénység ne gyakorolja a mesterségét: pedig a kalózok lopni indulnak. Mi, katonák se szeretjük hallani, hogy az asztali áldásban békéért könyörögnek.

MÁSODIK FICSÚR Én sose hallottam, hogy a katonák ezt ne szeretnék.

LUCIO Na ja, sose voltál olyan helyen, ahol asztali áldást mondanak.

MÁSODIK FICSÚR Én!? Tucatszor legalább.

ELSŐ FICSÚR Igen? Énekelve is?

LUCIO Versben is. Többféle nyelven!

ELSŐ FICSÚR Sőt, többféle vallásban!

LUCIO Miért ne? Az áldás, az áldás, még a hitviták közepette is. De terajtat sajnos nem fog az áldás, mert egy romlott gazember vagy.

ELSŐ FICSÚR Igen? Szerintem te meg én egy anyagból vagyunk kiszabva.

LUCIO Persze, de egy anyagból nagyon más formákat lehet kiszabni. Te csak olyan széle-csík vagy.

ELSŐ FICSÚR Te meg a kerek közepe, mi? Amiből a fenekét csinálják. Inkább vagyok széle-csík, mint fenék, amit addig koptatnak, míg sima nem lesz, mint a vérbajosok kopasz feje. Olyan lesz te is, már kezd hullani a hajad. Fáj, hogy így kell beszélnem!

LUCIO Fáj, mi? A beszélés? Szóval már hólyagosodik a szád. Akkor nálad már előrehaladt a vérbaj. Köszönöm ezt az őszinte vallomást. Ha ezentúl iszunk az egészségedre, én kezdem, mert nem iszom utánad a korsóból.

ELSŐ FICSÚR Hú, ebből nem tudok kimászni. Elástam magam.

MÁSODIK FICSÚR Ei. Bár nem is baj, hiszen közeleg a halálad.

Jön Keféné.

LUCIO Nicsak, nicsak! Itt jön a Csillapítás Asszonya! **17** Én az ő házában már úgy bevásároltam nyavalyákból, hogy ha összeadom, tudod, mennyire rúg? **18**

MÁSODIK FICSÚR Mennyire?

LUCIO Tippelj.

MÁSODIK FICSÚR Mint a ló, az tud jól tőkön rúgni.

ELSŐ FICSÚR De mennyire!

LUCIO Hozzá még egy francia import nyavalya.

ELSŐ FICSÚR Te állandóan betegségeket látsz belém, pedig nagyon tévedsz: nincs énbennem semmi!

LUCIO Hát az tény, üres vagy belül. Még a csontjaid is üresek, mert kirágja őket az erkölcstelen életmód.

ELSŐ FICSÚR (*Kefénéhez*) **19** Na mi újság? Mára éppen melyik oldala nyilall?

KEFÉNÉ Ne is mondja. Most tartóztattak le egy embert, viszik a börtönbe; pedig az ötezerszer annyit ér, mint maguk együttesen.

MÁSODIK FICSÚR Árulja el, ki az?

KEFÉNÉ Hát Claudio, kérem. Bizony, Claudio úr.

ELSŐ FICSÚR Claudiót, börtönbe? Az nem lehet.

KEFÉNÉ Márpedig így van. Láttam, ahogy letartóztatják; láttam, ahogy viszik el; ráadásul három nap múlva lecsapják a fejét.

LUCIO Na most komolyan, ez már nem olyan vicces. Biztos maga ebben?

KEFÉNÉ Teljesen. Azért van ez, mert teherbe ejtette Giulietta [dzsulietta] kisasszonyt.

LUCIO Most, hogy mondja, lehet, hogy igaz. Claudióval megbeszéltük, hogy találkozunk két órával ezelőtt, és ő mindig pontosan tartotta, amit ígért.

MÁSODIK FICSÚR Egyébként ez egybevág azzal, amiről a múltkor beszélgettünk.

ELSŐ FICSÚR És főleg megfelel a rendeletnek, amit közzétettek.

LUCIO Gyerünk! Nézzük meg, mi igaz ebből!

Lucio, Első Ficsúr, Második Ficsúr el.

KEFÉNÉ Na tessék. Itt van a háború, a járvány, az a sok akasztás, aztán ugye a szegénység, nekem meg persze hogy pang az üzletem!

Jön Pompó.

Mi van, fiú? Mi újság?

POMPÓ Ott visznek valakit a börtönbe.

KEFÉNÉ Miért, mit csinált? **20**

POMPÓ Asszonyt.

KEFÉNÉ De mi a bűne?

POMPÓ Halivadékot helyezett ki a halastóba.

KEFÉNÉ Micsoda? Ja, őmiatta vár gyereket egy lány.

POMPÓ Nem lány az már, ha gyereket vár...! Mondja, hallott a rendeletről?

KEFÉNÉ Melyik rendeletről, fiam?

POMPÓ Bécs külvárosában minden nyilvánosházat le kell bontani.

KEFÉNÉ És amik benn vannak a városban?

POMPÓ Azt mind meghagyják maguknak, míg kinőnek az újak. Azokat is le akarták bontani, de egy okos polgár megvette az összeset.

KEFÉNÉ És a mi testápoló-szalonzainkat a külvárosban? Lerombolják?

POMPÓ Földig, asszonyom.

KEFÉNÉ Rémes. Hát nincs ebben az országban jogbiztonság? Énvelem mi lesz?

POMPÓ Maga ne féljen. A jó vállalkozónak mindig akad ügyfele. Legföljebb majd helyet változtat, attól még nem kell ipart változtatni.

Én továbbra is a csaposa leszek. Föl a fejfel! Meglátja, méltányosan bánnak magával, hisz maga annyit dolgozott, hogy majd' belevakult. Magával kivételt tesznek.

KEFÉNÉ (hallja a közeledőket) Mi van itt, csaposkám? Menjünk!

POMPÓ Ott jön Claudio úr, kíséri be a Börtönőr; ott meg Giulietta kisasszony!

Keféné és Pompó el.**21** – Jön a Börtönőr, csendőrök, Claudio. – Közben Giuliettát átvezetik a színen.**22** – Jön Lucio, Első Ficsúr, Második Ficsúr.**23**

CLAUDIO (*a Börtönőrhöz*) Minek kell engem közszemlére tenni?

Vigyen a börtönbe, ha oda kell.

BÖRTÖNŐR Én nem rosszindulatból teszem ezt: 110

így mondta Angelo úr ökegyelme.

CLAUDIO Lám, ez a félisten, a Hatalom,

bűnünkért kökeményen megfizettet.

Az ég is az egyiken könnyörül,

a másikon nem.**24** S mi ezt elfogadjuk. 115

LUCIO De Claudio, miért visznek, mint rabot?

CLAUDIO Túl szabad voltam, Lucio [lúcsió], azért.

A túl sok evésre koplalni kell.

Látod: a mértéktelen lazaságnak

rabság a vége. A természetünk, 120

mint mohó patkány mérgezett csalétket,

sajját vesztét zabálja, s belehal.

LUCIO Ha én ilyen bölcsen tudnék beszélni a letartóztatásban, odahívám a hitelezőimet, hogy ott tárgyaljunk! Na de komolyan,

inkább volnék bolond a szabadságban, mint hogy bölcs legyek a börtönben. Mi a bűnöd, Claudio?

CLAUDIO Ha kimondanám, az megint bűn volna.

LUCIO Mi az, gyilkosság?

CLAUDIO Nem.

LUCIO Erkölcsstelenség?

CLAUDIO Mondjuk így.

BÖRTÖNŐR Gyerünk, uram, menni kell tovább! 130

CLAUDIO (*a Börtönőrhöz*) Egy szót még, barátom. – Lucio, egy szóra, kérek.

LUCIO Százra is, ha az rajtad segít. Ennyire figyelik most az erkölcsstelenséget?

CLAUDIO (*félrevonja Luciót*) A helyzet ez: mi hűséget fo-

gadtunk,

így Giulietta ágya az enyém lett. 135

Ismered őt. Én nejemnek tekintem,

bár nem történt meg hivatalosan

a házasságkötés. Vártunk vele,

hogy szaporodjon még a hozomány,

amit az ő rokonsága kuporgat. 140

Előlük is titkoltuk, azt remélve,

hogy később bőkezűbbek lesznek. Ámde

közös játékunk nem maradt titok:

öles betűkkel látszik Giuliettán.

LUCIO Mi? Teherbe esett?

CLAUDIO Sajnos igen. 145

És most a Herceg új helyettese –

talán mert új hatalma elvakítja,

vagy mert a társadalom őszerinte

egy ló, amit megül a vezető,

s mert új a nyeregben, érezteti, 150

hogy ki az úr, s megsarkantyúzza rögtön;

vagy ez a rang teszi könnyörtelenné,

vagy személyes ambíciója ez –

fogalmam sincs, szóval az új helyettes

föléleszt régi jogszabályokat, 155

amik, mint rozsdás öreg fegyverek,

a falon függtek majd' húsz éven át,

mellőzve; s ő, hogy hírneves legyen,

a szunnyadó, poros törvényeket

rám kényszeríti. Hírnevet akar. 160

LUCIO Biztos, hogy így van. A fejed olyan ingatagon ül a nyakadon, hogy egy szerelmes fejőnő egy sóhajjal lefújhatná. Üzenj a hercegnek és tőle kérj kegyelmet.

CLAUDIO Üzentem én, de sehol sem találják. 165

Egy szívességre kérlek, Lucio.
A húgom épp ma vonul kolostorba,
megkezdeni a próbaidejét.
Tárd elé, milyen veszélyben vagyok,
kérd meg a nevemben, hogy nyerje el 170
a helytartó kezét. Személyesen
próbáljon hatni rá. Most ebben áll
minden reményem. Húgom fiatal, 172/a
s ez megindítja szavak nélkül is
a férfiakat. Amúgy is ügyes,
ha érvelni vagy vitatkozni kell, 175
és könnyen meggyőz bárkit.

LUCIO Adja az ég, hogy így legyen; egyrészt hogy bátorítást adjon más ilyeneknek, akik egyébként súlyos vádaknak néznek elébe;
másrészt hogy te még élvezhesd az életedet, amit kár volna biliárdon elveszteni, csak mert a dákódat rosszul használtad! Megyek a
húgodhoz.

CLAUDIO Köszönöm, Lucio, igazi barát vagy! 182

LUCIO Két óra múlva.

CLAUDIO (a Börtönőrhöz) Mehetünk, ember.

Mind el.

I. FELVONÁS, 3. SZÍN

Ugyanakkor. Szerzetesi cella a ferences kolostorban.

Jön a Herceg és Tamás testvér.

HERCEG Nem! Szentatyám, ez eszébe se jusson.

Nem tud a szerelem gyöngye nyílni
egy páncélt átütöni. Más oka van,
hogy titkos búvóhelyet kérek öntől;
érettebb, súlyosabb, mint ifjú lelkek 5
heveskedése.

TAMÁS Elmondhatja, fenség?

HERCEG Atyám, ön tudja legjobban, hogy én
mindig szerettem elvonultan élni,
lenéztem a sok rendezvényt, ahol
csak pénz és ifjúság páváskodik. 10
Most átadtam a nemes Angelónak
– ő tiszta erkölcsű, szigorú ember –
a teljhatalmat itt Bécs városában.

Ő úgy tudja: Lengyelországba mentem,
mert ezt hintettem el a köztudatban, 15
s mindenki ezt hiszi. Ugye, atyám,
azt kérdezi, hogy mért csinálom ezt?

TAMÁS Bátorodom, fenség.

HERCEG Van sok kemény törvényünk, zord szabályunk,
a rugdaló csikókat zabolázni; 20

ám jó tíz éve nem használjuk őket,
szunnyadnak, mint az elhízott oroszlán,
mely nem vadászik. S mint szelíd apa,
aki, bár behozza a nyírfavesszőt,
csak lerakja a gyerekek elé, 25
de sosem használja, s végül a virgács
nevetség tárgya, nem fenyegető –
így az a törvény, mely nem sújt: halott!
A szabadság fricskázza a jogot,
gyerek veri a dajkát, s összeomlik 30
a tiszta erkölcs.

TAMÁS Fenségeden állt,

hogy rájuk szabadítsa a jogot!
Ijesztőbb lett volna, ha ön csinálja,
mint így, hogy Angelo!

HERCEG Sőt, túl ijesztő.

Mivel az én hibám volt, hogy a népnek 35
így engedtem, zsarnok lenne belőlem,
ha megtorolnám azt, amire én
biztattam őket – mert az biztatás,
ha bűnt nem büntetünk. Ez az oka,
atyám, hogy Angelót kértem föl erre; 40
ő fog az én nevemben odacsapni,
anélkül, hogy az én személyemet
lejártná. – Hogy lássam ténykedését,

szeretném szerzetesként megfigyelni
helytartómat s a népet. Tegye meg, 45
hogyan viselkedjek mint szerzetes
mások előtt. Majd mondok többet is
az indokaimról, ha lesz időnk.
Most annyit: Angelo úr puritán, 50
a bűnnek ellenáll; nem vallja be,
hogyan ereiben vér folyik; s kenyérrel,
nem kővel él...!25 Várom kíváncsian:
megváltozik-e, hogy hatalma van?
Mindketten el.

I. FELVONÁS, 4. SZÍN

*Kicsivel később. Apáca kolostor fogadóterme.
Jön Izabella és Franciska.*

IZABELLA S nektek apácáknak mást nem szabad?
FRANCISKA Ennyi szabadság nem elég?
IZABELLA De! Nem úgy mondom, hogy többet kívánnék.
Sőt inkább szigorúbb korlátra vágyom
itt a klarissza-apácák között.26 5
LUCIO (*kintről*) Szép jó napot!
IZABELLA Ki az? Ki kiabál?
FRANCISKA Ez férfihang. Kedves jó Izabella,
nyiss ajtót te, kérdezd meg, mit akar!
Neked szabad: nem tettél fogadalmat.
Azután már nem szólhatsz férfihez, 10
csak úgy, ha ott a Főnökasszony is;
ha beszélsz, arcod nem mutatható,
ha mutatod, akkor meg nem beszélhetsz.
Lucio ismét szól.

Hallod? Megint szól. Beszélj vele te.

Franciska el.27

IZABELLA (*kiszól*) Jó napot magának is! Ki van ott? 15
Jön Lucio.

LUCIO Üdvözlégy, szív – mert arcodon a rózsák
mutatják: az vagy. Mondd, odakísérmél
egy Izabella nevű lány elébe?
Még próbaidőn van itt, ő a húga
boldogtalan bátyjának, Claudiónak. 20
IZABELLA „Boldogtalan bátyjának”? De miért?
Hadd kérdezzem, ugyanis én vagyok
Claudio testvérhúga, Izabella.
LUCIO Szép hölgy, a bátyád sokszor üdvözlő! –
Nem cifrázom tovább: börtönbe csukták. 25
IZABELLA Te jó ég! Miért?
LUCIO Olyasmért, amit – ha én ítélném –
hálával jutalmaznék s köszönettel.

Teherbe ejtette a kedvesét.

IZABELLA Jaj, miket beszélsz össze!

LUCIO Pedig így van. 30

Most nem szövök meséket, bár szokásom
a lányokkal e vétket elkövetni –
no de egy szűzzel mégse játszhatok.
Én téged égi szentnek tartalak:
lemondásoddal28 öröklétkébe léptél, 35
s a lelkeddel őszintén kell beszélni,
ahogy egy szenttel.

IZABELLA Ne beszélj szentekről s ne gúnyolódj!

LUCIO Jaj, dehogyis! – Mondom a lényegét:

a bátyád s a szerelme egyesültek, 40

és ahogy az evéstől megtelünk,

s a nyáridő az elvetett magot

terméssé érleli, úgy mutatja méhe

Claudio szorgalmas munkálkodását.

IZABELLA Valaki terhes...? Az én Giuletám?! 45

LUCIO Hogyhogy a tied?

IZABELLA Az iskolában úgy szerettük egymást,
hogy testvérséget fogadtunk.

LUCIO Nos, ő az.

IZABELLA Hát vegye feleségül!

LUCIO Hát ez az!

A Herceg kurtán-furcsán távozott. 50
Sok úriembert – köztük engem is –
hitegetett, hogy hadba vonulunk;
de most megtudtuk a bennfentesektől,
hogy nyilatkozatának köze nem volt
igazi szándékához. A helyén, 55
méghozzá teljes fölhatalmazással,
Angelo kormányoz; egy olyan ember,
akiben hólé csorog vér helyett,
a vágyak lüktetését sosem érzi,
mert természetét elfojtja magában 60
munkával, tudománnyal, böjtöléssel.
Most ráijeszt azokra, akik eddig
a törvényt körülfutkosták vidáman,
mint egerek az oroszán fejét.
Előkapart egy törvényt s az alapján 65
bátyádra máris halálbüntetést 65/a
szabott ki. Le is tartóztatta rögtön,
s a törvényt – elrettentő példaként –
szórul-szóra betartja. Nincs remény,
hacsak te meg nem próbálsz imáddal
meglágyítani Angelót. Ez ügyben 70
küldött ide a bátyád.

IZABELLA Igazán

a halálát akarja?

LUCIO Már kimondta.

S a börtönőr már parancsot kapott
a kivégzésre.

IZABELLA De én miféle képességeimmel 75
segíthetek?

LUCIO Próbáld ki az erődöt!

IZABELLA Erőm? Kétlem, hogy volna.

LUCIO Ó, a kétség

nagy ellenség: miatta nem nyerünk,
mert nem próbálkozunk! Menj Angelóhoz,
és tanítsd meg neki: ha kér a lány, 80
a férfi istent játszik; de ha sír
s térdelve könyörög, még el se mondja
a kívánságát, máris teljesítik.

IZABELLA Meglátom, mennyit tehetek.

LUCIO De gyorsan!

IZABELLA Indulok is. 85

A Főnökasszonnyal meg kell beszélmem,
hogy elmegyek. – Hálásan köszönöm.

A bátyámat üdvözlöm. Még ma este
hírt fogok adni, hogy mire jutottam.

LUCIO Hát akkor, búcsúzó is.

IZABELLA Ég veled. 90

Más-más irányban mindketten el.

JEGYZETEK

1 Claudio: három szótagnak veszem: [kla-u-di-ó], „tá-ti-tá”, tehát nem [kla-u-di-ó], mert az szétfeszítené a jambust. 2 Giulietta: az eredetiben Julietta vagy röviden Juliet, azaz Júlia. Én mindig a hosszabb formát használom (olaszosan Giulietta-nak írva, hiszen a magyarban nincs Julietta), már csak azért is, hogy ne egyezzen a Rómeó és Júlia női főszereplőjével. 3 Habosy: ang. Froth, 'sörhab' vagy 'tájték'. 4 Keféné: ang. Mistress Overdone, azaz Overdone-né. Az overdone jelentése 'túlhasznált, elcsépelte'. 5 Pompó: ang. Pompey (ejtsd [pompí]), mely a latin Pompejus egyszerűsített formája – ám itt a név idétlen hangzása a lényeg, nem a klasszikus utalás. A II. 1-ben ő maga közli, hogy teljes neve Pompey Bum; a bum jelentése 'csavargó' ill. 'ülep'. – Az eredetiben a megszólalásai Clown-ként vannak jelölve, tehát ő a hivatásos komikus. 6 Könyök: ang. Elbow. Öregember, egy ízben 'father'-nak szólítják. 7 Börtönőr: Provost, egyszemélyben börtönparancsnok és csendőrtiszt. A rövidség kedvéért nevezem Börtönőrnek. 8 Bárdolat: Abhorson, nehezen fordítható névjáték, az abhor 'irtózni' és a (w)hor(e)son 'kurva fia, gazember'-ből összetéve. 9 Tamás: csak a darab első felében szerepel, a második részben Péter nevű szerzetes van. A mai kiadók arra hajlanak, hogy ez Shakespeare következtetlensége, és ugyanarról a szerzetesről van szó. 10 A színpadi hagyomány szerint átnyújtja az iratot. 11 A Herceg fejedelmi többször beszélt (választottuk...), ám ez a mai közönségnek zavaró lenne. 12 Értsd: ne csak a saját jellemem fejlesztésével légy elfoglalva. 13 Hold therefore, Angelo. Úgy is érthető: „Légy kitartó, szilárd.” 14 Értsd: valóban nemesfém-ből vagyok-e, hogy – mint a pénzre – rám üssék az uralkodó képét? 15 Shakespeare tudta, hogy Bécs szomszédos Magyarországgal, s hogy Magyarországon jó

ideje folyik a hadakozás a törökök ellen. – Lucio úgy véli, a Herceg politikai tárgyalás céljából utazott el. 16 Az eredetiben szójáték a Hungary és hungry (éhes) szavak hasonlósága alapján. 17 Mert az ő intézménye a vágyak csillapítását szolgálja. 18 Furcsa, hogy ezt Lucio mondja, aki büszke az egészségére. Sokak szerint hibás az eredeti, és ez az Első Ficsúr szövege. 19 Egyesek szerint Keféné csak itt jön be. 20 Furcsa, hogy Keféné elmondhatja magának Pompóval azt, amit az előbb ő maga mondott el. Lehet, hogy az őskiadás hibás; de lehet, hogy Shakespeare így akarta fokozni a hatást. 21 Itt a régebbi kiadások új szint kezdtek, mivel úgy vélték, a szín egy pillanatra üres marad. 22 Giulietta nem szólal meg ebben a jelenetben. 23 Egyes kiadók szerint Lucio (és a két Ficsúr, vagy csak a Második) csak a 116. sornál jön be. 24 Utalás a Bibliára: „Azon könyörülők, akin könyörülők, annak irgalmazok, akinek irgalmazok” (Szt. Pál levele a Rómaiaknak 9,15). 25 Utalás a Bibliára. A pusztában böjtölő Jézusnak, amikor megéhezett, azt ajánlotta az ördög, hogy változtassa a köveket kenyérré, s abból lakjon jól (Mt 4,3). 26 Klarisszák: a ferences rend női ága, amely az alapítójáról, Szt. Kláráról van elnevezve. 27 Egyesek szerint Franciska bent marad, és lefátyolozva, némán hallgatja őket, hiszen nem illene Izabellát egy férfival kettesben hagynia. 28 Lemondás: aki apácának megy, az lemond a világról, az élet örömeiről.

Kategória: ShakespeareLátó

Denumire autor: William Shakespeare

Látó Szépirodalmi Folyóirat